

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrti-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5
Telefon interurban 115

Cena inseratom: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrti stran
Din 500.—, 1/4 strani Din 250.—,
1/8 str. Din 125.—. Mali ogla-
si vsaka beseda Din 120.

Znamenita izjava Nj. Vel. kralja Aleksandra.

Zakaj je bila izvršena sprememba v državni upravi? Kakšno nalogo ima sedanja vlada?

Kralj je sprejel v avdijenci znanega francoskega novinarja g. Jules Sauerweina, kateremu je dal važne izjave o izpremehbi režima ter o ciljih svojih ukrepov. Gospod Sauerwein opisuje svojo avdijenco tako-le

»Ko so se pred menoj odprla težka hrastova vrata, je sedel kralj v ozadju svoje velike delovne sobane za svojo pisalno mizo. Nikoli ne bom pozabil enurnega razgovora, v katerem mi je kralj obrazložil ogromno nalogo, ki si jo je zastavil. Niti za trenutek ni poskušal, da olepša ali da prikrije dogodke v teh velikih časih, v katerih je moral prevzeti glavno vlogo. Z globoko resnostjo me je opozoril s kratkimi potezami na vse ono, kar se je pripetilo; govoril je z glasom voditelja, ki je trdno sklenil, da krene po določeni poti in ki dobro ve, da sedaj ne more več odstopiti od svojih načrtov, predno ne bode dosežen cilj.

Kakšni so vzroki, kakšen je značaj, kakšna je končna svrha onega, kar se imenuje diktatura, ki je bila uvedena v noči od 5. na 6. januarja? O teh dogodkih nisem nameraval vzeti intervjuja (razgovora) od kralja. Toda nekatere njegove izjave so tako pomembne, da ne morem premagati želje, da jih reproduciram.

»To kar se v resnici lahko imenuje diktatura, oziroma še prej tiranija, se je pripetilo pred meseci. Ali ni neustavno v pravem pomenu, če se 85 poslancev brani prihajati v narodno skupščino? Res je, da je treba upoštevati upravičeno razburjenje, ki ga je povzročil strašni atentat. Ako ima poglavar države in vlade dolžnost, ali jih nima tudi zakonodavec? Iz nagibov, ki niso v nobeni zvezi z dobrobitjo države, je neka stranka izstopila iz vlade. Poskušal sem z vsemi sredstvi, da rešim krizo. Hrvati so prišli in me obiskali. Njihove zahteve sem vzel na znanje, tako kakor so mi jih predložili. Nato sem pozval tudi ostale stranke. Vprašal sem jih, ali pristajajo na pogajanja na podlagi hrvatskih predlogov, z drugimi besedami, ali razmišljajo o reviziji ustave, za katero so potrebne tri petine glasov v parlamentu. Odgovorili so mi: Nikoli! Po parlamentarnih pravilih ni več obstajala možnost sestave vlade. Ker stroj ni več deloval, sem se moral sam odlo-

čiti in prevzeti nase odgovornost, da rešim svojo državo iz nemogočega položaja, ki je mejil že na anarhijo. Nisem dolgo okleval!

Pri teh besedah se je kralj za hip ustavil, kakor da bi pred njegovimi očmi prošle druga za drugo skrbi prejšnjih let in velike nade v prihodnost.

»Diktatura«, je ponavljal opetovano, »je beseda, ki jo je lahko izgovoriti, toda potrebno je, da se pravično razume. Sodim, da ni diktature, ki bi bila manj opravičena, kakor je bila diktatura neklih strankarskih poglavarjev, ki so ne da bi se držali določenih strankarskih programov, suvereno odločali o tem, kdo od njihovih prijateljev bo izvoljen v posameznih okrožjih. In ako taisti strankarski poglavar imenuje na tučate svojih strankarjev za uradnike, ki se ne morejo izkazati z nobeno drugo sposobnostjo, kakor z ono, da delujejo za politika, ki jim od svoje strani omogoča življenje na račun države, kaj to ni diktatura?

Kar hočemo izvesti, je docela enostavno. Daleč od mene je misel, da vodim državo z avtoritativnim režimom brez kontrole. Moji načrti gredo za tem, da dam državi kasneje pravi parlamentarizem in resnično demokracijo na podlagi pravičnega volilnega reda. Moja želja je, da postane država svobodnejša nego je bila, in da naš narod izraža svojo voljo z mnogo večjo neodvisnostjo kakor v preteklosti. V to svrhu je potrebno, da preživimo dobo težkega

dela. Pripraviti moramo liberalni in decentralistični sistem, ki pa naj obenem predstavlja duhovno in teritorialno edinstvo Jugoslavije. Naša naloga je, da očistimo in reorganiziramo upravo, ki razpolaga z velikim številom odličnih uradnikov, ki pa so se izbirali, plačevali in postavljali na osnovah, ki zahtevajo nujne reforme.

Ne morem vam odgovoriti, koliko časa bom potreboval, vendar sodim, da to ne bo dolgo. Brezštevilni izrazi lojalnosti (zvestobe, vdanosti), ki jih prejmem od vseh strani, so mi dokaz, da lahko računam na podporo vseh pravih produktivnih sil v naši državi. Ministrstvo, ki sem ga sestavil, obstoja iz uglednih in poštenih oseb. Na čelu mu stoji general, ker sem moral svojo avtoriteto prenesti na osebo, ki se nahaja strogo nad političnimi strankami. V naši državi pa se vojska hvalabogu niti najmanj ne bavi s politikom. Tega ji nisem dovolil, kakor sem tudi prepelil politikom, da se mešajo v vojaške zadeve. Naša vojska je docela zdrava, lojalna in zvesta svojemu vladarju. Razven tega vidite v tem kabinetu odlične predstavnike visoke uprave, bank, vseučilišč, kakor tudi odlične in poštene politike. Hrvati imajo pet ministrov. To vam dokazuje, da ta del naroda ni kakor ni zapostavljen.

Na ta način nameravam s pomočjo vseh onih, ki hočejo v naši državi delati, pripraviti povratek k zdravi politiki in k polnemu napredku. Da lahko izvršim to delo nujne rešitve, sem moral izpostaviti svojo osebo, ne išoč nikogar, ki bi me kril, niti izhoda, ki bi zmanjševal mojo odgovornost. Osebo nosim odgovornost tako za primer uspeha, kakor za primer neuspeha. Toda o neuspehu ne more biti govora, kadar je za menoj ves narod.«

Slovenci v Italiji brez šol, društev in časnikov.

Usoda Slovencev v Italiji v narodnem oziru je tako žalostna, da se popisati ne da. Težko ji je najti primera v zgodovini. Slovenska in hrvatska narodnost je v javnosti brez prava, v vseh panogah javnega življenja se zatira. Vse obljube, dane našim bratom, ko so Italijani vzeli v oblast jugoslovansko zemljo, in obnovljene ob raznih prilikah, so ostale neizpolnjene. Mesto obljubljenih pravic in svobode je prišlo nad nje nasilje in zatiranje.

Trpljenje naših bratov se je stopnjevalo od leta do leta. Fašizem se je kmalu po svoji ustanovitvi vrget z vso silo

na zatiranje slovenske in hrvatske narodnosti. Narodni domovi so zgoreli, voditelji ljudstva so bili preganjani in veliko število teh voditeljev, osobito še duhovniki, so morali zapustiti kraje, kjer so delovali za svoje ljudstvo, ter bežati v druge države. Ko je fašizem l. 1922 prišel na vlado, je za svoje zatiralno delo napravil dobro premišljen načrt ter ga postavil na takozvano zakonito podlago.

Najprej se je lotil šol. Bilo je po slovenski in hrvatski zemlji v Italiji lepo število slovanskih šol, ki so fašistom motile mirno spanje. Prosvetni mini-